

موسی جا را الله.

مائدا

انسانلارڭ طاهاملری مائدا لری حقنده قران کریمک آیت کریمه لری نی
اسلامک تالیملری نی حکم لری نی اجتهاد یولیه بیان ایدر کتابدر. ذبیحه
مسئله لری نی ده نهائی قطعی صورتده حل ایدر.

« هو الذي خلق لكم ما في الارض جميعا . »
(سورة البقره - ٢٩)

« فانشأنا لكم به جنات من نخيل واعناب لكم فيها
فواكه كثيره . ومنها تأكلون . »
(المؤمنون - ١٩)

« والانعام خلقها . لكم فيها دفء ومنافع ومنها
تأكلون . »
(النحل - ٥)

تَبْحِيحُ خِيَانُ

١٩١٣ سنه ده نويابر ٢٦ ده دولت دوماسنه ذبيحه حَقْنده اولك
ده پوتاتلر طرفندن ويرلمش لائحه بر كه سنده ، روسيا مسلمانلرينك
١٩١٤ سنه ده ذبيحه مسئلهلر نكه حركتلىرى مناسبتيله ؛ هم ده
طعام ، ذبيحه حَقْنده كتب فقهيه ده همان حل قيلنماش مسئلهلري
حل ايتمك اميديله ، شو كتاب موسى جارالله قلميله يازلدي .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

«یسألونک ما اذا احل لهم .
قل احل لکم الطيبات .»
(المائدة - ۴)

طعام

انسانک مائده سنده طعام کبی شراب کبی الک ضروری حاجت لرینه
دائر غایت مهم سوالک الک حکیمانہ الک جامع جوابی قران کریمک
مائده سنده، ۴ نجی آیت کریمه ده عنایت الهیه لسانیلہ بیان قیلنمشدر .
مائده سورہ سنده، ۳ نجی آیت کریمه ده اون بر محرم تفصیل
قیلنقدن صوگ، انسان لسان حالیلہ ده حلال شیلری البتہ استفسار
ایده چاک ایدی .

بوگا کوره، جواب اولمق اوزره اینمش آیت کریمه ده قران کریم
حلال شیلری طیبات کلمه سیله اجمال قیلوب، حرامک حراملغنه حلالک
حلاللگنه سبب اولمش وجهلری ده لسان اعجازله بیان ایتمش اولدی .
چونکه حلالک حلاللگی طیب اولمق صفتیلہ اولور ایسه، حرامک
حراملغی البتہ خبیث اولمق صفتیلہ اولور .

قران کریمه ده شو حقیقت متعدد آیت کریمه لرده مؤمنلرک نظرینه
عرض قیلنمش ایدی :

«یا ایها الذین آمنوا کلوا من طیبات ما رزقناکم . واشکروا لله ان
کنتم اياه تعبدون» (سورة البقره - ۱۷۲)

يعنى: ييگىز سزه احسان قىلىنىش رزقلىردن يىالگىز طيبلىرىنى .
 طعامگىزى يىالگىز طيبىتاه حصر قىلىگىز .
 «يا ايها الذين آمنوا لا تعرموا طيبات ما احل الله لكم . ولا
 تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين . وكلوا مما رزقكم الله حلالا طيبا .»
 (المائدە - ۸۷)

يعنى: الله سزه حلال ايتىش طيبىتى تەرىم ايتىمەگىز . طيبىتى حرام
 ايتىمك خىباىتى حلال ايتىمك كىبى اعتدا اولور . معتدىلرى الله سەومز .
 حلال اولمق اوزره سزه الله احسان ايتىش رزقلىرى ييگىز .
 معناسى: طيب اولور ايسە، حرام ايتىمك ممنوعدر . خىپىت اولور
 ايسە تناول ايتىمك ممنوعدر .

«قل من حرم زينة الله التي اخرج لعباده والطيبات من الرزق .
 قل هي للذين آمنوا في الحياة الدنيا خالصة يوم القيامة . . . (الاعراف - ۳۲)
 يعنى: كىم حرام ايدە بىلور اللهاك او زينىلرىنى كە بندە لرىنە
 ويرەش؟ كىم حرام ايدە بىلور رزقك او طيبلىرىنى كە بندە لرىنە الله
 احسان ايتىش؟ قىامت دە هىچ بر مواخەسەسى اولماق اوزره او طيبىتدن
 او زينىتدن اهل ايمان استفادە ايدر .

اگرده طيبىتاك حراملىغى، ياخود حراماك طيبلىگى مەكن اولسە ايدى؛
 كىوم كىبى زينىلرى، آزق كىبى حلال رزقلى ترك ايتىمك حادىپە سنده
 او قدر جزالتلى خطاب الهى نازل اولماز ايدى .
 «يامرهم بالمعروف وينهاهم عن المنكر ، ويحل لهم الطيبات
 ويحرم عليهم الخبائث ، ويضع عنهم اصرهم والاغلال التى كانت عليهم .»
 (الاعراف - ۱۵۷) .

اولگى امىتر حقنە اسلامىتاك بويوك اهمىتلىرىنى قران كريم شو
 آيت كريمە دە سايار ايكىن ، اك بويوك اوچ اهمىت آراسنە، هر
 طيباك حلاللىگى، هر خىپىتاك حراملىغى دە ذكر قىلىنىشىدەر .
 شرىعت اسلامىە دە هر طيب حلالدر؛ حراملىق يىالگىز خىپىتاك
 صقتىلە اولور . اما اولگى امىتر ك بەغىلرى طيبىتاك بەغىلرىنى ياخود
 اكثرىنى اوزلرىنە تەرىم ايدرلر ايدى . مىثلا: هنداك برهمىلرى

يۇدۇدىلارنى كىيى، نۇرانىنىڭ راھىلرى كاهىنلىرى كىيى، پۈتۈن يەھۇدىلار كىيى. بىر ۋاقىت نەبى مەھتۇم مەھتۇب، ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى.

«كل الطعام كان حلالا لبني اسرائيل الا ما حرم اسرائيل على نفسه من قبل ان تنزل التوراة.» (آل عمران - ۹۳).

تەفسىرى: توراھنىڭ نۇزۇلىدىن ئىلگىرى، يەنى ئىبراھىمغا شەرىئەتلىرىنى بەرگەندە، ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى.

تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى.

تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى.

تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى.

تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى.

تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى بەزى تەمەللىرى ئوزۇننىڭ خىستەلگىنىدىن دوۋالانمىقى كەينىگە ئولتۇرۇپ، ئۇنىڭ ئىشەنچىگە ئىشىنىپ، تەۋە سۈپىتى كىيى.

النساء: سوره سنه: (۱۶۰) نچى آيت كورمهده قرآن كريم بويورمش: «فبظلم من الذين هادوا حرمنا عليهم طيبات احلت لهم.» يهودلره حلال قيلنمش طيباتى، اوزارنىڭ التزاملرئنه كوره، يهودلره حرام قيلدى. طيباتى تحريم ايتىڭ بزم حكمت الهيمئزه مناسيب دگل آيسهده، بر امتىڭ التزام قيلنمش عادتلىرىنى اقرار ايتىڭ طريقله، او طيباتى يهودلره حرام ايتدىڭ. — طارلانمق، تشدد اولمق جهتيله يهودلرڭ التزاملرى ظلم ايدى. بوڭئا كوره، شارعڭ تحريمى ده عقوبت اولدى. الانعام سوره سنه ۲۶ نچى آيت كورمه سنه قرآن كريم بويورمش: «وعلى الذين هادوا حرمنا كل ذى ظفر. ومن البقر والغنم حرمنا عليهم شحومهما الا ما حملت ظهورهما او الحوايا او ما اختلط بعظم ذلك جزيناهم ببغيهم. وانا لصادقون.» يعنى: يهودلرڭ بغيرلرئنه ظلملرئنه جزا اولمق اوزره، شو طيباتى يهودلره حرام ايتدىڭ. يوقسه، او طيبات بوڭئا اير اهيڭ شريعتلرئنه يهودلره حلال ايدى.

شو اينكى آيتڭ دلالتئنه كوره، امتىڭ التزاملرئنه تشددلرئنه عقوبت اولمق اوزره، طيبات تحريم قيلنه بيلور. اويله صورتلر ده حراملق خبيث اولمق صفتيله اولماز، بلكه عقوبت شم جزا اولمق طريقله اولور. بزم شريعت اسلاميهده عقوبت طريقله تحريم يوقدر. اسلاميت ده حراملىڭ سببى يالغز خبيثلكدر. هر حرام البته خبيث اولور. بر شى انسانڭ يا بدننه يا ديننه ضرر ويره بيلور ايسه، او شى خبيث اولور. ميتته خبيثدر، قان خبيثدر، چونكه انسانڭ بدننه ضرر ويره بيلور. طاغوتلرڭ برئنه قربان قيلنمش حيوان خبيثدر، چونكه انسانڭ ديننه توحيدئنه ضرر ويزور.

هر خبيث حرامدر. تحريم — يا بدننه يا ديننه ضرر ويره بيلور شيلردن انسانى حمايه ايتىڭ صاقلامق ملاحظه سنه مبيددر. هر حلال طعام البته طيب اولور، ياك اولور. بر شى انسانڭ بدننه يا غذا يا دوا اولو بيلوب، هيچ بر جهتله ضررى بولنماز ايسه، او شى عرفى قرآن ده طيب اولور.

«طیب» لكده ايكي معنی معتبردر: ۱) غذالق يا دوالق جهتيله فائدهسى بولنمق، ۲) هيچ بر جهتله ضررى بولنماق .
شو ايكي معنایي جمع ایدن هر بر طعام البته طیب اولور. قران کریمده حلال قیلنمش طبیباتی تعریف ده الك طوغری طریق الك طوغری میزان شودر .

قران کریمده طعام خصوصنده ذکر قیلنور طبیباتی خبائشی تعریف ایدرلر ایکن ، بزم فقیهلرک اکثری عربلرک طبیعتلرینی اشتها لرینی ذوقلرینی اساس ایتمشلر . طبیات ، خبائث کلمهلری عربی اولدقدن صوگ ، معنالرینی تعیین ایتمک عربلرک ذوقلرینه تابع اولمق گویا لازم ایمش . عربلرک ذوقلری بر طعامی خوش کورر ایسه ، او طعام طیب اولور؛ اگرده عربلرک طبیعتی بر طعامدن نفرت ایدر ایسه ، او طعام خبیث اولور . فقیهلرک تعریفلری شودر .

درست ، طبیات ، خبائث کلمهلری عربیدر . عربی کلمهلرک معنالر ی عربلرک عرفیله عربلرک فهمیله تعیین قیلنور . لکن مفهوم معنالرک فردلرینی مصداقلرینی تعیین ده یالکز عربلرک ذوقلری اشتها لر ی حاکم اولماسه کرک . بوتون انسانیت دنیا سنه شریعت اولمق اوزره اینمش قران کریمک حکملرینه یالکز بدویت دنیا سنده عمر ایدر عربلرک ذوقلری اساس اولماسه کرک .

طیباتی ، خبائشی تعیین ده بر میزان لازم ایسه ، صاغ انسانک سالم طبیعتی میزان اولا بیلور . انسانک بدننه غذا یا دوا اولا بیلوب ، هیچ بر جهتله ضرری بولنماز ایسه ، او یله طعام طیب اولور ؛ بوکا کوره ، البته حلال اولور . اگرده انسانک یا بدننه یا دیننه ضرر ویره بیلور ایسه ، خبیث اولور ؛ بوکا کوره البته حرام اولور .

درست ؛ یر یوزنده بولنور بوتون اشیا : معادن ، نباتات ، حیوانات - انسانک انتقاعی ایچون خلق قیلنمشدر . بوتون اشیا اللهک احسانیه انسانلره تملیک قیلنمش کبیدر . هر انسان هر شیدن البته استفاده ایده بیلور . هر شی ده اصل - اباحه در ؛ هر شی ده اصل حلاللکر . درست ، شو اساس اسلامیت ده الك معتبر غایت صاغلام بر اساسدر .

یر یوزنده انسانیتک خلیفه لکنه مترتب بر ضروری نتیجه در . قران کریمک متعدد آیت کریمه لر یله ده تأکید قیلنمش بر حقیقتدر .
« هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعاً » (سورة البقره -- ۲۹)
شو حق اساسی اعتبار قیلوب، بزم فقیه لر « و الاصل فی جمیع المطعومات حل اکلها لان الاعیان مخلوقة لمنافع العباد . الا ما استثناه الشارع . مثل الخمر والمیتة » دیمشدر .

بن ده شو اساسی ، حقیقت اولمق اوزره ، البته قبول ایدرم . درست ، بوتون اشیا انسانک ملکیدر ، انسانک انتفاعی ایچون خلق قیلنمشدر . انسان هر شی ده تصرف ایده بیلور ؛ هر شیدن استفاده ایده بیلور . بوٹاکوره ، طعاملرک ما کولانک هر برندن انسان استفاده ایدر ، انتفاع ایدر . لکن استفاده یوللری انتفاع طریقلری یالکز آشامق ییمک ، اکل ایتمک دگلدر . مثلاً آغو انسانک ملکیدر ؛ آغودن زهردن انسان استفاده ایده بیلور . لکن ییوب ، اوزینی تلف ایتمک یولیله دگل ؛ بلکه فائده سنده قوللانمق طریقله استفاده ایدر .

طبیعت ده فائده سز ، فضله شی یوقیدر . حکمت الهیه اللری ، طبیعتی ایجاد ایدر ایکن ، صنعت ده هیچ بر وقت خطا ایتمه مش ؛ الوهیت تدبیرلرنده هیچ بر وقت عیب بولنماش . بوٹاکوره ، یر یوزنده بولنور شیلرک هر برنده البته بر فائده بر حکمت وارد . هر بر شی ، اوزینک فائده سنده استعمال قیلنمق شرطیله ، انسانک انتفاعی ایچون خلق قیلنمشدر . هر بر شی ، اوزینک فائده سنده استعمال شرطیله ، مباحدر . زهر مباحدر ، انسان زهردن ده استفاده ایده بیلور ؛ لکن ییمک یولیله دگل ؛ چونکه زهرلری ییمک فائده ویرمز ، بلکه انسانک وجودینی تلف ایدر .

هر شیدن هر طعامدن انتفاعک حلاللگی -- عمومیتله اکلک حلاللکنه اساس اولاماز . چونکه انتفاع یوللری یالکز اکل خصوصلرینه منحصر دگلدر . بوٹاکوره ، فقیه لرک « و الاصل فی جمیع المطعومات و المأكولات حل اکلها الا ما استثناه الشارع » سوزلری درست اولاماز درست ، هر شی ده اصل -- اباحدر . یعنی 'فائده سیله استفاده ،

منفعتیله انتفاع هر شی ده جائزدر . لیکن انتفاعک جوازی اکلک ده .
 جوازینی لازم ایتمز : اکلک حرمتی انتفاع حرمتنه ده دلیل اولماز .
 مثلا: زهر پیمک حرامدر ؛ لیکن وار ایسه ، فائده لرندن استفاده
 حالدر . لاشه پیمک حرامدر ؛ لیکن ییمکدن باشقه خصوصلرده فائده سی
 بولغور ایسه ، انتفاع البته جائزدر . سپیروتو ایچمک حرامدر ؛ لیکن
 سپیروتو پاکدر ، فائده لرندن استفاده ایتمک جائزدر . عطریات ده ،
 صنایع ده استفاده قیلنه بیلور .

بناحیه ایله ، یعنی انتفاعک حاللگیله اکل حاللگی آراسنده تلازم
 یوقدر . اکلک حراملیغیله نجسک آراسنده ده تلازم یوقدر . هر بر
 حالک پاکلگی لازم ایسه ده ، هر بر حرامک نجسگی لازم دگلدر .
 شو مسئله «افادات الکرام»ک ۳ نجی ۴ نجی صحیفه لرنده ، ۱۴ سطرده
 نجاستک طهارتک حقیقتلریله برابر ایضاح قیلنمشدر .

اکلی حرام هر بر شیک نجسگی حقنه ، هم ده اکلی حرام
 شیلردن باشقه طریقله ده انتفاعک حرمتی مسئله سنده فقیهله بن مخالفت
 ایندزم . «هر طعام ده اکلک حاللگی اصلدر» سوزلرینه ده بن
 اشتراک ایدهم .

طعامک ؛ شریعت اسلامییه نظرنده ، حاللگی ایچون اوچ رکن
 اوچ اساس واردر :

(۱) پاکک : طبع سلیم نفرت ایده بیلور درجه ده مستقدر اولور
 ایسه ، او طعام حلال اولماز .

(۲) انسانک بدتنه یا غذا یا دوا اولمق کبی فائده سی بولنمق .
 طعامک مهم رکنی شودر . انسانک طعامه احتیاجی ده یالکز شو جهتله در .
 (۳) انسانک یا بدننه یا دیننه ضرری بولنماق .

شو اوچ رکنی حائز طعام طبیاتدن اولوب ، خلال اولور :
 انسانک وجودینه غذا اول بیلور معدنیات ، نباتات هربری حالدر .
 «وهو الذی انشأ جنات معروشات و غیر معروشات والنخل
 والزروع مختلفا اكله والزيتون والرمان متشابهها و غیر متشابه . كلوا من
 ثمره اذا اثمر .» (سورة الانعام - ۱۴۱) .

«يَنْبَغُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعُ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلُ وَالْأَعْنَابُ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ» (سورة النحل - ١٨).

«وما ذرأ لكم في الأرض مختلفا ألوانه» (النحل - ١٣).
«فإنشأنا لكم به جنات من نخيل وأعناب لكم فيها فواكه كثيرة ومنها تأكلون» (سورة المؤمنون - ١٩).

«هو الذي خلق لكم ما في الأرض جميعا» (سورة البقرة - ١٩).
«يا أيها الناس كلوا مما في الأرض حلالا طيبا» (سورة البقرة - ١٦٨).
شوا معنى ده نازل اولمش آيت كريمه لرك آجبق دلالتلريله معكنياتك نباتاتك حلاللكلري ثابت اولمشدر . انسانك بدننه ضرر ويره بيلور معدنيات نباتات البته غذا اولاماز ، طيب اولاماز . بوڭا كوره ، آيت كريمه لرك عمومنده داخل اولماز .

انسانلره غذا لگي طعاملگي حلال اولمق اوزره قران كريمه ده ذكر قيلنمش حيوانات يالكز انعام جنسيدر .
«أحلت لكم بهيمة الأنعام» (المائدة - ١).
«ومن الأنعام حمولة وفرشا، كلوا مما رزقكم الله» (سورة الأنعام - ١٤٢).

«والأنعام خلقها لكم فيها دفء ومنافع ومنها تأكلون» (النحل - ٥).
«وان لكم في الأنعام لعبرة . نسقيكم مما في بطونها ولكم فيها منافع كثيرة . ومنها تأكلون» (المؤمنون - ٢١).
«اولم يروا انا خلقنا لهم مما عملت ايدينا انعاما فهم لها مالكون .
وذللناها لهم . فمنها ركوبهم . ومنها يأكلون» (ياسين - ٧١ - ٧٢).
«الله الذي جعل لكم الأنعام لتركبوا منها . ومنها تأكلون» (المومن - ٧٩).

انسانلره ايتلري حلال قيلنمش اوزره قران كريمه ده متعدد شوره لرده متعدد آيت كريمه لرده حيوانات ذكر قيلنمش ايسهده ، هر آيت ده ، نه دنسر ، يالكز انعام ذكر قيلنمشدر .
انعام لسان عربده ابل ، بقر ، غنم جنسلرينه خاصدر . قران كريمه ده «ثمانية ازواج» آيت كريمه لرده انعام تفصيل قيلنوز ايكن ،

يالگنز ضآن، معز، ابل، بقر ذكر قیلنمشدر . مائده، حج سوره لرنده
متعدد آیتلرده هدیلر قربانلر ذكر قیلنمش ایکن، همان یالگنز انعام
ذكر قیلنمشدر .

بوگا کوره، ایتی حلال حیوانلرک جنسی فقهه مذ هبلرینک، اکثری
نظرنده محدوددر .

آت ایتی حقنده اهل علم قاشنده بویوک اختلافی واردر . اکثریت
نظرنده آت ایتی البته حلالدر . سادات مالکیه نظرنده آت ایتی
قطعی حرامدر .

خالد بن الولید حضرتلری روایت ایتمش «ان النبی صلی الله علیه
وسلم نهی یوم خیبر عن لحوم الخیل .»

شو حدیث ثابت اولسه ایدی، حراملغنه بلکه دلالت ایده بیلور
ایدی . لکن حدیث ثابت دگلدر، بلکه منکردر . چونکه خالد بن
الولیدک اسلامی خیبر غزوه سندن صوگ ایدی . بر تقدیر ثابت اولسه ده،
حرمتنه دلالت ایتمز ؛ چونکه جهاد کونلرنده آتله احتیاجک شدتی
جهتيله نهی قیلنمش اولمقی ظاهردر .

آتلرک ایتلرینی تحریم ایتمش اهل علم «الخیل لثلاثة فهی لرجل
ستر، ولرجل اجر، ولرجل وزر .» سنت قطعیه سیله ده استدلال ایتمشلر .
اگرده آتلرک ایتلری حلال اولسه ایدی، شارح حکیم «الخیل لاربعة
فهی لرجل ستر، ولرجل اجر، ولرجل وزر، ولرجل ذخر .» دیمش
اولور ایدی .

آتلرک ایتلرینی تحریم ایتمش اهل علم «والخیل والبغال والحمیر
لترکبوها وزینه .» آیت کریمه سیله ده استدلال ایتمشلر . آت ایتی حلال
اولسه ایدی، آتلرک منفعتلری بیان قیلنور ایکن، ایتلرینک حلاللگی ده
ذكر قیلنور ایدی . رکوت ذکر قیلنمش ؛ زینت اولمقی ذکر قیلنمش ؛
لکن ایتلرینک حلاللگی ذکر قیلنماش .

شو استدلال، شبهه یوقی، گوزل هم دقیق استدلالدر . لکن
دلالت قطعی دگلدر . چونکه بعض منفعتلردن سکوت ایتمک منفعتلرک
انحصارینه دلیل اولماز . بوقسه، یوک یوکله مک منفعتی ده حرام اولمقی

إلزم اولور ایدی . آیت کریمه ده مشترک منفعتلرک اڭ بویوکلری ذکر قیلنمشدر . ایتاڭ حاللگی اوچ جنس آراسنده یعنی خیل بغال حمیر آراسنده مشترک منفعت دگلدر ، بوڭئا کوره ده ، ذکر قیلنماش اولسه کک .

قران کریم ده آتیلرک حاللگی حقیقده بر سوز یوق ایسه ده ، آتیلرک حاللگی اصحاب کراماڭ اجماعیده ، قطعی حدیثلرک دلالتیله ثابت اولمشدر .

« عن جابر انه قال نهی رسول الله صلی الله علیه وسلم عن لحوم الحمر الاھلیه ، واذن فی لحوم الخیل . » متفق علیه .
« وعن اسماء بنت ابی بکر : قالت نھرنا علی عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم فرسا ونحن بالمدينة فساکنناه نحن واهل بیتہ . » متفق علیه .

« اخرج ابن ابی شیبہ بسند صحیح علی شرط الشیخین عن عطاء انه قال لابن جریج لم یزل سلفک یا کلونه . قال ابن جریج قلت لعطاء : اصحاب رسول الله ؟ قال نعم ! »
شو قطعی نصوصک آچیق افاده سنه کوره ، آت ایتی البته جلالدر .

اهلی حمار ، حدیثلرک قطعی نصوصیله ، تحریم قیلنمشدر . لکن وحشی حمار جلالدر . صعب بن جثامه ، عمیر بن سلمه ، ابو قتاده کبی صحابیلرک اوزون قصه لری بوتون حدیث کتابلرندہ تفصیلاتیله نقل قیلنوب ، وحشی حمارک حاللگی قطعی صورت ده منصوص اولمشدر . قران کریمک « یا ایها الذین آمنوا لا تقتلوا الصيد وانتم حرم . » هم ده « احل لکم صید البحر وطعامه متاعا لکم وللسیارة . وحرم علیکم صید البر مادتم حرمًا . » آیت کریمه لرینه وحشی حمار ، بلا شبهه ، داخلدر . چونکه او وقت صیدک اڭ مقبوللری وحشی حمار ایدی .

قویان ، طاوشان ایتی ده جلالدر .
« عن انس انه قال : انفجنا ارنبا بمر الظهران فسعی القوم فلغبوا . »

وادركتها فاخذتها فاتيت بها ابا طلحة فذبحها وبعث پوركها وفخذها الى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقبله.» متفق عليه.

قنفذ، يعنى كزيبى ابنى حنفة اختلاف واردر: «عن عيسى بن نميلة الفزارى عن ابيه انه قال: كنت عند ابن عمر فسل عن اكل القنفذ فتلا قوله جل ثناؤه «قل لا اجد فيما اوحى الى محرما الاية فقال شيخ عنده سمعت ابا هريرة يقول ذكر عند النبى فقال خبيثة من الضائت. فقال ابن عمر ان كان رسول الله قاله فهو كما قال. رواه احمد وابوداود.»

شو حديث ثابت اولسده اولماسده، قنفذك حراملغى راجيدر. چونكه خباثى تحريم قران كريمك نوصيله ثابتدر.

«عن ابن عباس ان النبى صلى الله عليه وسلم نهى عن كل ذى ناب من السباع وكل ذى مخلب من الطير.» رواه الجماعة.

شو معنى ده ابو هريره، ابو ثعلبه، على رضى الله عنه حضرتلرندن متعدد حديثلر روايت قيلنمشدر. تشيله يا طرناغيله كون كورز يرتقچ حيوانلرك قوشلرك ايتلرى حرام قيلنمشدر.

«عن جابر: ان النبى نهى عن اكل الهر واكل ثمنها.» رواه ابو داود وابن ماجه والترمذى.

«عن عائشه قالت: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم خمس فواسق يقتلن فى الحل والحرم: البحية، والغراب الابقع، والفارة، والكلب العقور، والحدياء.» رواه احمد ومسلم وابن ماجه والترمذى. «وعن ام شريك ان النبى امر بقتل الوزغ.» متفق عليه.

«وعن عبدالرحمن بن عثمان القرشى ان طبيبا سأل النبى عن الضفدع يجعلها فى دواء. فنهى النبى عن قتلها.» رواه احمد والحاكم.

شو معنى ده وارد اولمش حديثلرك آچيق افاده لرينه كوره، يرتقچ قوشلرك، يرتقچ حيوانلرك، حبه فاره كبي حشراتك ايتلرى حرامدر. شافعى، حنبلى حنفى منهلرى شو مسئلهده اتفاق ايتمشلر.

سادات مالكيه قاشنده يرتقچ قوشلرك، يرتقچ حيوانلرك؛ كزيبى

قارە، ھىيە كېيى خىشراتنىڭ ايتلىرى جلالىدىن يالغىز دۇرۇت حيواننىڭ خىنزىرنىڭ، فرسنىڭ، ھىمارنىڭ بىلگىلىك ايتلىرى ھىرامدىن.

سادات مالىكىيە مەنھەنە بن الەتتە احىرام كوزىلە ئاقارمە لىكىن يوقارى دە نىقل قىلىنمىش نىصوص شىرىئەتتە، ھىمدە «ويىھىزىم ئىلەھىم الخىبائىت» آيت كرىمەسنىڭ ھىمۇمى اوج مەنھەبىڭ نىظىرىنى تىزجىيخ ايتىدىن چۈنىكە خىشرات دە خىبائىت اولماسە، خىبائىت تە اولور؟

«عن ابن عمر انه قال: نهى النبي صلى الله عليه وسلم عن الجلالة والبانها.» رۇاھ الجماعه.

جلالە: اولە كسەلزى نەجىسلىرى اكل ايدىن ھىوانلارە قوشلارە اطلاق قىلىنور.

سادات شافىئە سادات حەنەفىيە سادات حەنبلىيە شو جەننىتنىڭ ظاھىرىلە ھىمىل قىلىوب، جلالە ھىوانلىرى قوشلىرى نەھىم ايتىدىن.

قوش، ھىوان اصل دە جلالە اولمايوب، اولە كسەللىرى نەجاستلىرى اكل ايتىلە اكل ايدىن ايسە، سادات حەنەفىيە قاشىندە اولە ھىوانلارنىڭ ايتلىرى سوتلىرى موقت سورتلە مكرۇبە اولور. بىر قاچ كۈن ھىبس قىلىندىن سۇوك پاكلەنور.

ايتلىرى ھىرام ھىوانات ھىقندە يوقارى دە نىقل قىلىنمىش ھىدىتىلەر دىقتلە مپالغە قىلىنور ايسە، انساننىڭ طعامى نىصوصلارندە شارە ھىكىمىڭ ارشادلىرى معلوم اولور.

طعام انساننىڭ وچۇدەنە بوتون اخلاقىتە الەتتە تىئىبىر ايدىن، طعام انساننىڭ وچۇدەنە اخلاقچە سلامتلىگىندە الەتتە سەبب اولمايلىور. طعام دە بولنور خاصىتىلەر تىدرىجى سورتلە انساننىڭ نىئەندە اخلاقىتە سىرايت ايدىن.

بوڭا كۆرە، انساننىڭ ادىنە سعادىتتە نىئەتتە انسان ھىقندە لائق دىگل طىبىعتلەرە مەجبۇل ھىوانلارنىڭ ايتلىرى شارە ھىكىمىڭ ھىنايت تىشرىئەت سىلە نەھىم قىلىنمىش اولسە كرىك.

طىبىعتلىرى فسادە مەجبۇل ھىوانات بىر قاچ نواعدىن: (۱) سىباع، پىرتىقچ ھىوانلار، پىرتىقچ ھىوانلار دە پىرتىقچلىق، قىلب

قاتیلغی، مرحمتسزلك كىي بوزوق اخلاق وارد. انسانلری اویله بد اخلاقدن صاقلامق تدبیریه يرتقچ حیوانلرلك ایتلری تحریم قیلنمش اولسه كرك .

(۲) انسانلری اذا یه مجبول حیوانات: حیه کبی عقرب کبی، انسانلری چاغار . قارغه کبی میوهلره رراعته ضرر ویرور .

(۳) قورقالتق قاچقونلتق ذلیللك طبیعتنه مجبول حیوانلر: چوقورلرده، اینلرده عمر ایدر فاره لور کبی حشرات کبی .

(۴) اوله کسه لرله نجامتلرله عمر ایدر حیوانات .

(۵) حماقته ذلته مجبول حیوان، حمار کبی .

عمومیتله شو حیوانلرلك مزاجلری انسانك مزاجنه هر جهتله مخالف اولوب، ایتلرینی ییمك طب حکمیه ده ممنوعدر . انسانك بوتون بنیه سی، مزاجی غذا دنس . انسانك اخلاقی ده اکثریتله غذا سنه تربیه سنه تابع اولور . حیوانات ده بوللور اخلاق طبیعیه، قانون طبیعتك حکمیه، انسانلره البته انتقال ایدر .

شو حقیقتی، همده قران کریمك آیت کریمه لرینی، شارع حکیمك سنت نبویه لرینی اساس قیلوب، سادات شافعیه سادات حنبلیه سادات حنفیه ایتلری حلال حیوانلرلك نوعلرینی اوچ دورت عدده حصر ایتمشلدر .

یوقاری ده بیان قیلندی قران کریم ده ایتلری حلال قیلنمش حیوانلر یالکز انعام جنسیدر . انعام اوچدر: (۱) ابل، (۲) بقر، (۳) غنم . دورت آیاقلی اهلی حیوانلردن یالکز شو اوچ نوع حلالدر . اترلرلك حلاللگی قران کریمك آیت کریمه لرینه ثابت دگل ایسه ده، سلفك عملیه قطعی حدیسلرلك دلالتیله ثابت اولمشدر .

وحشی حیوانلر شو دورت نوعك برینه اسم ده وصف ده مشابه اولور ایسه، حلال اولور طبی حلالدر؛ وحشی بقر حلالدر، تهوه قوشی حلالدر . وحشی حمار ده حلالدر .

قوش ایتلرینك حلاللگی حقیقده قران کریم ده صراحتله بر سوز یوقدر . درست، الواقعه سور سنده، جنتلرلك نعمتلرینی بیان صره سنده

«وفاكهة مما يتخيرون . ولحم طير مما يشتهون.» آیت کریمه لری وارد ر .
قران کریم ده جنت نعمتلی دنیا نعمتلینڭ نظیرلری اولمق اوزره
ذکر قیلنور . بوڭا کوره، قوش ایتلرینڭ حلاللگی البته ثابت اولاییلور .
قوش ایتلرینڭ حلاللگی قران کریمدن ینه ایکی طریقله استنباط
قیلنه بییلور :

(۱) اسلامیتدن قبل ده، عصر رسالت ده ده، قوش ایتلری الڭ مقبول
طعام ایدی . ااگر ده قوش ایتلری حرام اولسه ایدی، او قدر شائع
او قدر مقبول اسکی عادت حقنده قران کریم البته سکوت ایتمز ایدی .
دیمک بوتون انسانیتڭ اجماعی اولگی شریعتلرڭ حکمی قران کریمڭ
رضاسیله توقیع قیلنمشدر . تشریعاڭ الڭ قوتلی الڭ اساسلی طریقی شودر .
(۲) انعامڭ ایتلری حلال قیلنمشدر . ایتلری انعامڭ ایتلرندن ده
زیاده پاک ده زیاده لذتلی اولان قوشلرڭ حلاللگی بالاولویت ثابت اولور .
قوش ایتلرینڭ حلاللگی حقنده احادیث ده نصوص آذرر :
(۱) «عن ابی موسی الاشعری قال: رأیت النبی یأکل لحم دجاج.»
متفق علیه .

(۲) «عن ابن عباس قال: نهی النبی صلی الله علیه وسلم عن
کل ذی ناب من السباع، وکل ذی مخلب من الطیور.» رواه النجماعه .
قوشلری ذکر ایدر ایکن، یالکز طرناقلی قوشلری تحریم ایتمک -
طاووق، قاز، اوردهک کبی قوشلرڭ حلاللکیرینی بیاندر . یوقسه،
حدیثڭ فائدهسی قالماز ایدی .

(۳) «ما من انسان یقتل عصفورا فما فوقها بغير حقها الا سأل الله
عنها یوم القيامة.» قیل: وما حقها؟ قال: ان تدبجها فتأکلها. ولا تقطع
رأسها، فترمی بها.» رواه الدارقطنی عن ابن عمرو .
شو حدیث، اشارهسیله، عمومیتله بوتون قوشلرڭ حلاللگنه دلیل
اولاییلور . چونکه طعام قیلمق قصدیله ذبحڭ جوازی تصریح قیلنمشدر .
سادات ماسکیه قاشنده قوشلرڭ بوتون نوعلری، اهیلری ده
وحشیلری ده یرتقچلری ده جلاله لری ده حلالدر .

بورايه قدير هوا حيوانلرينى بيان ايتدك . صو حيوانلرينىڭ حلاللىگى
مسئله سنده مذهب اماملرى، اختلاف ايتمش : سادات شافعيه ، حنبليه ،
مالكيه نظرنده صو حيوانلرينىڭ هممىسى ، حتى صو انسانى ده صو
خنزىرى ده ، اميتىسى ده حلالدر .

قران كريمىڭ آيت كريمه لرى شو اوج منهبىڭ درستلىگنه دلالت ايدىر :
(۱) « اهل لكم صيد البحر وطعامه متاعا لكم وللسيارة . »
(المائدہ -- ۹۶) .

شو آيت كريمه ده صيد سوزى ده مطلقدر ، طعام سوزى ده مطلقدر .
اصحاب گرامىڭ تفسيرينه كوزه ، « صيد البحر » بخر دن اولانمش حيوان
اولوب « طعامه » بخر ده ئولمش حيواندر . شو آيتىڭ عمومته صو
حيوانلرينىڭ هممىسى البته داخلدر .

(۲) « وهو الذى سخر البحر لتأكلوا منه لحما طريا . » (النحل -- ۱۴)
(۳) وما يستوى البحران . هذا عذب فرات سائغ شرابه ، وهذا
ملح اجاج . ومن كل تأكلون لحما طريا ، (الملائكة -- ۱۴)

شو آيت كريمه لرده لحم مطلق ذكر قيلنمشدر . حلاللىگى يالكىز
سماك نوعنه تخيص ايدىر بيله جاك بر قرينه قران كريمه ده يوقدر .
صو حيوانلرى حقنده احاديثىڭ عباره لرى ده مطلقدر :

(۱) عن ابي هريرة ان النبي صلى الله عليه وسلم قال فى البحر
هو الطهور ماؤه والحل ميتته . رواه الجماعة .

شو حديث ده بخرىڭ ميتتهسى ده مطلق ذكر قيلنمشدر . هر ميتتهسى
حلال اولور ايسه ، هر حيوانى البته بالاولويت حلال اولور .

(۲) امام دارقطنى سنن ده صحابى جانردن زوايت ايتمش « ما من
دابة فى البحر الا قد ذكاه الله لبنى آدم . »

بوتون صو حيوانلرينىڭ حلاللىگى شو حديث ده ضراحتله بيان قيلنمشدر .
سادات حنفيه قاشنده صو حيوانلرينىڭ هممىسى البته حرامدر ،
يالكىز سماك جنسى حلالدر .

بالق نوعندن باشقه لرى خبيث ايمش . « ويجرم عليهم الخبائث »
آيت كريمه سننىڭ عمومته صو حيوانلرينىڭ هممىسى ده داخل ايمش .

البته شو استدلال بوراده قوتلی دگیلدر . صو حیوانلرینک همهسی
خبیشدر دیمک یالکز بر دعوی در .

صو حیوانلری حقنده سادات حنفیه نظرینی اثبات ایده بیلور بر
حدیث کتب احادیث ده روایت قیلنمشدر :

«وعن ابن عمر: ان النبی صلی الله علیه وسلم قال اجلت لنا
میتتان ودمان . اما المیتتان فالجراد والحوث . واما الدمان فالطحال
والکبد .» رواه احمد وابن ماجه . وفيه ضعف .

شو حدیث «افادات الکرام» کڭ ۹ نچی صحیفه سنده ، ۱۱ نچی
حدیث اولمق اوزره شرح قیلنمشدر .

بحرکڭ حلال میتهسی شو حدیث ده تفسیر قیلنور ایکن ، یالکز
حوت ذکر قیلنمش . اگرده صو حیوانلری آراسنده بالقدن باشقهلری ده
حلال اولسه ایدی ، حلال میته یالکز بالق نوعنه تخصیص قیلنماز ایدی .
بالق میتهسی صو اوزرنده یوزره قدر اسکی اولور ایسه ،
سادات حنفیه نظرنده حرامدر . چونکه قران کریم ده «طریک» قیدی
واردر . صحابی جابر حضرتارندن امام احمد امام ابو داود روایت ایتمش :
«ان النبی قال ما القی البحر او جزر عنه فکله . وما مات فيه
وطفا فلا تأکله»

شو حدیثکڭ عباره سنه کوره ، طافی حرامدر . حراملق البته ده
زیاده معقولدر . چونکه خستهک سببیله اولمش اولمق ، همده چورومک
سببیله زهرلنمش اولمق ، غداکدن تامیله چیقمق احتماللری غالبدر .
صو حیوانلرینک هر برینی حلال دیمک نظر شریعتده جائز اولور
بیلور . لکن مرض حسبیله ئولمش میتهلری ، چورومش هم زهرلنمش
ایتلری حلال دیمک شریعتکڭ اساسنه مخالفدر . ضرری محتمل شیلری
تحریم ایتمک شریعتکڭ کڭ معتبر اساسیدر . تحریمده باشقه هیچ بر
اساس یوقدر . خمر - محقق ضررلری جهتیله ؛ میته ، دم - محتمل
ضررلری جهتیله تحریم قیلنمشدر .

طافی میتهلری استثنائاً ایتدکن صوڭ، صو حیوانلری حقننده مالکیلرڭ شافعیلرڭ حنبیلرڭ منهلرینی ترجیح ایتمک قران کریمڭ آیت کریمهلرینه دها زیاده مناسبلر .

«هو الذی سخر البحر لتأکلوا منه لحما طریا.» کبی آیت کریمهلرڭ حکمیله، بوتون بحار انسانلرڭ استفادهسنه تسخیر قیلنمش ایسه، استفادهیی صو حیوانلرینڭ یالڭز بر نوعنه حصر ایتمک نیچون؟ بحرڭ صیدلری حقننده «احل لکم صید البحر وطعامه» کبی عمومیت صیغهلری اینمش ایکن، صیدلرڭ یالڭز برینه حلاللگی قصر ایتمک نه دن؟

درست، قران کریمده صو حیوانلرندن یالڭز حوت نوعی ذکر قیلنمشدر .

«وسلهم عن القرية التي كانت حاضرة البحر اذ يعدون في السبت اذ تأتیهم حیثانهم یوم سبتهم، شرعا ویوم لا یسبتون لا تأتیهم.» (الاعراف - ۱۶۳).

«واذ قال موسی لفتاه آتنا خذاعنا لقد لقینا من سفرنا هذا نصبا.» قال رأیت اذ اوینا الی الصخرة فانی نسیت الحوت.» (الکھف - ۶۲ - ۶۳). لکن قصهلرده تصادفی جهتیله خصوصیت -- عمومی صیغهلرله تشریحڭ عمومیتنه خلل ویرهمز .

درست، صو حیوانلرینڭ ایتلرینڭ ضررینی سادات حنفیه عملی تجربهلرله اثبات ایده بیلسلر ایدی، شو تقدیرده حلاللگی یالڭز بالقی نوعنه حصر ایده بیلورلر ایدی. لکن اش اگردده نصوص شرعییه قالور ایسه، نصوص عمومی ایتاتی اثبات ایدر. تخصیص فائدهسنه نص یوقدر .

قران کریمڭ نصوص قطعیهسیله حلال قیلنمش طبیاتی، معادنئی، نباتاتی، حیواناتی بیان ایتدک. دورت مذهبیده دلیلرلیله تفصیل ایتدک.

هوا حیوانلری حقنده حنفی حنبلی شافعی مذهبلیرنی؛ صو حیوانلری حقنده مالکی حنبلی شافعی مذهبلیرنی ترجیح ایده بیلدک. یعنی هوا حیوانلری حقنده مالکیلری، صو حیوانلری حقنده حنفیلری انتقاد ایتدک. راغباره طالبره فائدهسی اولور امیدیله، قران کریمده انسانک مائدهسی خصوصلرنده اینمش آیت کریمه لرک هر برینی شو کتابده بیان ایتمگی ده التزام ایتدک.

شریعت اسلامیده ضرری بولنور خبائثک هر بری قطعی صورتده تحریم قیلنوب، حاللک یالکز طیباته حصر قیلنمشدر دیمش ایدک. یالکز طیبات حاللدر. لکن طیباتک حاللگگی رسالتک یالکز صو کونلرینه مخصوص بر حکم دگلدر، بلکه رسالتک اولگی دقیقه لرندهده طیبات حالل ایدی. هم ده طیباتک حاللگگی اسلامیتده مخصوص بر شریعت دگلدر، بلکه اولگی امتلرک هر برینهده طیبات حالل ایدی. «ولکل امة جعلنا منسکا لیدکروا اسم الله علی ما رزقهم من

الطیبات» (سورة الحج -- ۳۴)

«ولکم فی الارض مستقر و متاع الی حین.» (سورة البقره - ۳۶)

«یا ایها الناس کلوا مما فی الارض حلالا طیباً.» (سورة البقره - ۱۶۸)

«یا ایها الرسل کلوا من الطیبات و اعملوا صالحاً.» (المومنون -- ۵۱)

«ولقد آتینا بنی اسرائیل الکتاب و الحکم و النبوة و رزقناهم

من الطیبات.» (سورة الجاثیه -- ۱۶)

شویله اولور ایسه، یعنی طیبات امتلرک هر برینه هر وقت حالل

اولمش ایسه، «الیوم احل لکم الطیبات» آیت کریمهسنده حاللگگی

یالکز شو کونه یالکز اسلام امتنه حصرک معناسی نه اولور؟

بلاغت قاعده لرینک اقتضاسنه کوره، فعلک معموللرینی تقدیم

حصری افاده ایدر. «الیوم احل» جملهسیله «احل الیوم» جملهسی

آراسنده لسان عرب ده بویوک فرق واردر. اولگی جمله حصری

افاده ایدر. یعنی ایلک حالل دگل ایدی، یالکز شو کون حالل

قیلندی معناسنده اولور. اما صو ک جمله ده حصر یوقدر.

درست، «اليوم اكملت لکم دينکم» آيت کریمه سنده ماضی یه نسبتله حصر جائزدر. دین ایلک کامل دگل ایدی. اسلامیت ظهوری کونلرینده اکمال قیلندی. بوڭا کوره اسلامیتڭ ظهوری کوننه حصر جائزدر.

درست «الان خفیف الله عنکم و علم ان فیکم ضعفا». آیت کریمه سنده استقباله نسبتله حصر جائزدر. چونکه تخفیف حاضرلک یوق ساعتلرینه گنه خاص قیلنه بیلور. اما طیباتڭ حلاللگی اسلامیت ظهورینه رسالتڭ صوڭ کونلرینه ده خاص دگل ایدی. او یله ایسه، حصرڭ معناسی نه در؟

بوتون همتلرینی قران کریمڭ بلاغتنه عربیتنه وقف ایتمش قاضی کبی کشفی کبی تفسیرلر بلاغتنڭ شو مهم نکته سی حقنده، نهدنر سکوت ایتمشلر. بویوک اهمیتی بولنور شو حصر حقنده تفسیرلرمزڭ هیچ برنده بر سوز یوقلر.

تقدیمڭ حصر دن باشقه فائده لرینی اهل ادبڭ بیانلرندن ضبط ایتدکن صوڭ، شو آیتڭ معجز نظمنه دقتله نظر ایتدم. حصر فائده سندن باشقه سی هیچ بری آیتڭ سیاقنه مقصدینه مناسب اولمادی. بوڭا کوره، حصرڭ وجهلرینی آرادم؛ عاقبت، کوردم:

طیبات امتلرڭ هر برینه هر وقت حلال ایدی، رسالتڭ صوڭ کونلرینه ده مخصوص دگل ایدی. لکن او حلاللک یا اباحه اصلیه یولیه، یا خود «عفو» طریقله اولوب، تشریح قوتیه دگل ایدی. یعنی سماوی کتابده طیباتڭ حلاللگی خصوصنده فرمان الهی نازل اولمق حکمیه دگل ایدی.

قران کریمده احکام اجتماعیه تفصیل قیلندی؛ حرام، حلال حقنده تفصیلاتیه خصوصی آیتلر ایندی؛ اسلامیت برکهنده انسانیت دینی کمالنه ایرشدی. ایلک او بوتونلک او کمال یوق ایدی.

بوڭا کوره، رسالتڭ صوڭ کونلرینه، المائده سورهنڭ ابتداسنده حصر آیت کریمه لری ایندی:

يعنى: يالكز اسلاميت ظهورى كوننده انسانيت دينى تكميل قيلندى.
(۲) «اليوم احل لكم الطيبات.» (المائدة - ۵)
يعنى: طيبات سزه، فرمان الهى قوتيله، يالكز شوكون حلال
قيلنوب، دينگزك كمالنه ينه بر كمال يالكز شوكون زياده قيلندى.
درست، «عفو» طريقيله حلاللك اللهك بويوك مساعده سيدر. لكن
فرمان الهى قوتيله طيباتك حلاللگى دها بويوك شرفدر، دها گوزل
كمالدر.

«اليوم احل لكم الطيبات.» آيت كريمه سنده حصر - اشته شو
جهته اولا بيلور.

حيواناتك انعام جنسى، همده عموميتله طيبات انسانلره حلال
ايدى، حلالدر. حلال حياتك سوت كى ركوب كى بوتون منفعتلى ده
البتة حلالدر. لكن جاهليت عربلى ته وه لرك بعضلىنى بحيره،
سائبه، حامى ناملىله؛ قويونلرك بعضلىنى وصيله ناميله آيروب،
او حيوانلرك بوتون منفعتلىنى اوزارينه تحريم ايدرلر ايدى.
جاهليتك شو عادتلىنى ابطال ايتمك اوزره، قران كريمده
المائده سورهنده «ما جعل الله من بحيرة ولا سائبه ولا وصيله ولا حامى.
ولكن الذين كفروا يفترون على الله الكذب. واكثرهم لا يعقلون»
آيت كريمه سى اينمشدر. (۱۰۳)

يعنى: حيواناتك منفعتلىنى تحريم ايتمك اولگى شريعتلرك هيچ
چرنده يوق ايدى. شريعتك نوصولرنده يوق شيلرى شارعاك اوزنه
اسناد ايتمك افترادر. حلال منفعتلى تحريم ايتمك عموميتله حرامدر.
«قد خسر الذين قتلوا اولادهم سفها بغير علم. وحرما ما رزقهم الله.
افتراء على الله قد ضلوا. وما كانوا مهتدين.» (الانعام - ۱۴۰)
قران كريمده الانعام سورهنده (۱۳۶ - ۱۳۸ - ۱۳۹) آيت كريمه لرنده
جاهليت عربلىنى دىنى عادتلى، باطل دعوالى نقل قيلنمشدر.

او دینی عادت لری، باطل دعوالری ابطال یولنده قران کریم ده ایکی آیت اینمش ایدی .

برینی نقل ایتدک؛ المائدہ سورہ سنده « ما جعل الله من بحیره » آیت کریمه سیدر . حلال منفعت لری تعطیل ایتدک جنایت لری ننگ حرام لگی حقنده اینمش ایدی .

دیگری الانعام سورہ سنده

« قل لا اجد فی ما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه الا ان یکون مینة اودما مسفوحا او لحم خنزیر فانه رجس اوفسقا اهل لغیر الله به . » (۱۴۵) آیت کریمه سیدر .

یعنی: طیبات ده اصل - حلال لکدر . کتاب کریم ده حرام لگی بیان قیلنماشه طیبات ننگ هر بری البته حلال اولور . قران کریم ده حرام لگی بیان قیلنماشه بالکتر دورت شی واردر . بونلره باشقه طیبات ننگ همه سی البته حلال اولاجق - شو آیت کریمه « وما لکم الا تاکلوا مما ذکر اسم الله علیه وقد فصل لکم ما حرم علیکم . » (الانعام - ۱۱۹) آیت کریمه سی کبی استقراء تامدر - شو ایکی آیت کریمه ده ذکر قیلنماش برهان ایکی اساس اوزرینه بنا قیلنماشدر: ۱) طیبات ننگ عمومیتله حلال لگی، ۲) قران کریم ده تفصیل قیلنماش حرام لره «راما نحصاری . ایکی اساس ننگ هر بری البته قطعیدر - عددی آز محرقات تیکشردکن صو ننگ، بر شی محرقات آرا سنده بولنماشه، البته حلال لگی ثابت اولور .

« قل لا اجد فی ما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه الا » آیت کریمه سنده گی حصر همان باقیدر، هیچ بر حلیثله ده هیچ بر آیتله ده منسوخ اولماشدر . برهان همان برهان اولمق اوزره باقیدر . صو ننگ اینمش تحریمات، اگرده وار ایسه، شو آیت ننگ بر سوزینه بر حرفته منافی دگلدر . درست، احکام زمان زمان نازل اولور ایدی . حرام لگی اولگی آیت کریمه لرده بیان قیلنماشه شیلر ننگ بعض لرینی صو ننگ کونلر ننگ برنده تحریم ایتدک البته ممکن ایدی . آیت ننگ نزولندن بر از وقت صو ننگ بعض شیلر تحریم قیلنور ایسه، آیت ننگ برهان لگی باطل اولماز ، آیت ننگ حکمی ده منسوخ اولماز .

اگرده آیت کریمه ده حلاللگی دعوی قیلنوب حراملغی انکار قیلنمش شیلرک، عاقبت، حراملغی نازل اولسه ایدی، یا خود حلاللگی انکار قیلنسه ایدی، آیتک حکمی البته باطل اولور ایدی. لکن بویله بر شی اولمامش. بلکه «قل لا اجد» آیت کریمه سنک نزولندن صوگ یاگی بر تحریمک حدوثنی ده معلوم دگلدر. درست، حدیثلرک بیاننه کوره، اهلی حمارلر خیبر کوننده تحریم قیلنمش. لکن حراملغی خیبر کونلرنده بیان قیلنمش دیمک معناسنده اولسه کړک. چونکه «فانها رجس» جمله سیله تعلیل قیلنمشدر؛ حمار ایتی سالنمش انالری یودرتمق فرمانی ده بوکا دلالت ایدر. اگرده اهلی حمار ایلك حلال اولمش اولسه ایدی، رجس اولماز ایدی، انالری یایقامق ده لازم اولماز ایدی. دیمک: اهلی حمار هر وقت حرام اولمش؛ خیبر کونلرنده بر مناسبتله حراملغی بیان قیلنمش. حراملق اسکیدر، لکن بیان یاگیدر.

عهد رسالت ده بویله شیلر کثرتله بولنمشدر. یرتقی حیوانلری، طرناقلی قوشلری تحریم ایتمک ده شو جمله دندر. حراملق اسکینی ایسه ده، بیان یاگیدر.

«قل لا اجد فی ما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه الا» آیت کریمه سنده تفسیرلر طرفندن اهمال قیلنمش بر جمله واردر؛ «علی طاعم یطعمه» جمله سی.

بلاغتلی کلام ده هیچ بر حرف لغو اولماز، عبث اولماز. هر بر سوزک مهم بر معناسی بویوک اهمیتی البته بولنور. قران کریم کبی معجز کلام ده هر سوزک بویوک اهمیتی بولنمق البته لازمدر. «محرما علیکم» دیمک کافی ایدی، نیچون «علی طاعم» سوزی

اختیار قیلنمش؟ نیچون «یطعمه» صفتی ده زیاده قیلنمش؟ کلمه لرک لغت لرینی، اعراب لرینی، قراءت لرینی بویوک اهتمامله بیان ایدر رازیلر، قاضیلر بویله خصوصلرده علی العاده سکوت ایدرلر.

بنم فکرمه کوره، «علی طاعم» سوزینک ده، «یطعمه» جمله سیله توصیفک ده غایت مهم بر نیچه فائده لری واردر:

(۱) علی طاعم سوزیله حرمتک جهتی تعیین قیلنمش اولور. یعنی: میته کبی قان کبی حراملرک یالکیز اکللی حرامدر. باشقه منفعتلری بولنور ایسه انتفاع البته حلال اولور. شو قید برکهنده «انما حرم علیکم المیته» کبی آیت کریمه لرکده معنالری تعیین قیلنه بیلسه کرک. شو فائده، اقتصاد نقطه سندن نظر ایدر ایسه ک، غایت بویوک فائده در. بزم فقیهلر اکللی حرام شیلرک منفعتلریله انتفاعی ده تحریم ایتمشلر. «علی طاعم» سوزینک بیانسنه کوره، اکللی حرام شیلرک منفعتلریله انتفاع حلال اولور. میته حرامدر، میتهی ییمک ممنوعدر. لکن جلدی، ایتی، بلکه همه اجزاسی مالدر. صاتمق، آلمق جائزدر، منفعتلرندن انتفاع حلالدر.

(۲) علی طاعم سوزیله حرمتک جهتی بیان قیلندی. لکن حصرک دائره سی بیان قیلنمش اولمادی. «یطعمه» جمله سیله حصرک دائره سی ده تحدید قیلنمش اولور. یعنی: علی العاده اکل قیلنور طعاملر آراسنده یالکیز شو دورت شی حرامدر. «علی العاده طعام اولمق» دائره سندن خارج شیلر حصرک دائره سندن ده خارجدر. بوکا کوره، نجاسات، خبائث، سباع، یرتقچ قوشلر، حشرات حصرک دائره سنه داخل اولماز؛ آیت کریمه ده صانالمش دورتن خارج اولمق حسبیلله، حلاللکلری ده لازم اولماز.

بزم بیانمزه کوره، «قل لا اجد فی ما اوحی الی معرما علی طاعم یطعمه الا» آیت کریمه سی منسوخ دگلدر، مخصوص دگلدر. آیت کریمه دن مستفاد حصر ثابتدر. همان باقیدر. نجاساتک، خبائثک، حشراتک، سباعک، یرتقچ قوشلرک حراملغی حصرک ثبوتنده بقاسنده مخالف دگلدر. شو حصرک عینی ماینده اینمش البقره سورهنده ده (۱۷۳)، مکده اینمش النحل سورهنده ده (۱۱۵) واردر. دیمک حراملغی شو دورته حصر ایتمک رسالت عصرینک ایتک اسندن اخیرینه قدر دوام ایتمشدر. حصرک، خبائثک حراملغی ده بوتون عصر رسالتده دوام ایتمش.

خمرک خبائثتک حرمتی حقنده متعدد آیت کریمه لر هم مکده هم ماینده اینمش .
 نجاساتک حرمتی رسالتک تام ابتدا سنده بر ضرورت دینیه کبی اولمش .
 « و ثیابک فطهر . والرجز فاهجر » . مکده اینمش الانعام سوره سنده
 « قل لا اجد » آیت کریمه سنده خنزیرک حراملغی « فانه رجس » جمله سیله
 تعلیل قیلنوب ، نجاساتده حرمتک ضروریلگی معلوم اولمشدر . هر
 برنجس حرام اولماسه ایدی ، تعلیل درست اولماز ایدی . رسالت عصرنده
 حرمتک دائره سی کیگ ایدی ، مکده بر نیچه دفعه اینمش حصر آیت
 کریمه لری مدینه ده تکرار ایندی . بوراده تعارض ، تناقض کبی بر
 شی یوق ایدی . بولثمقده ممکن دگل ایدی .

لکن شارع حکیمک اوزینه ده ، لسان بیلور بلیغ عربلرده ظاهر
 اولمامش تعارضلری بعض فقیهلر ، نره دنر ، کوردیلر . کوردیلرده ،
 حصر آیت کریمه لرینی یا نسخ ایتدی لر ؛ یا تخصیص ایتدی لر . بعضلری
 دورتن باشقه شیلرک حلاللکنده حصر آیت کریمه لر یله استدلال ایتدی لر .
 فقیهلرک او حرکتلری اصابت دگل ایدی .

بلیغ کلامک افاده سیله استدلال ایدر ایکن ؛ بیانک ادب لرینه ،
 قائلک قصدینه ، قصدک دائره سینده ، مقامک اقتضاسنده ، استعمالک وجوهنه
 اعتبار ایتمک لازمدر . یوقسه ، کلمه لرک یالکز اوز باشلرینه یالکز
 ظاهری دلالتلرینی اعتبار قیلوب ، آلدانور ایسه ک ، استدلال هیچ بر
 وقت درست اولماز ؛ قائلک کلامی ده اکثریتله خطا اولور .

مثلا : الاحقاف سوره سنده عاد قومی حقنده « ریح فیها عذاب
 الیم . تدمر کل شیء بامر ربها » کبی ؛ « فاصبحوا لا یری الا مساکنهم
 کبی ؛ - النمل سوره سنده « واذا وقع القول علیهم اخرجنا لهم
 دابة من الارض تکلمهم ان الناس کانوا بایاتنا لا یوقنون . » کبی ؛ سبا
 ملکه سی حقنده « واوتیت من کل شیء » کبی ؛ الاعراف سوره سنده
 تورات حقنده « وکتبنا له فی الالواح من کل شیء » کبی کلیتی عمومیتی
 افاده ایدر آیت کریمه لرک هیچ بری درست اولماق لازم اولور .
 چونکه شو آیت کریمه لرده قصد دائره سیله عمومیت صیغه لرینک اوز
 باشلرینه دلالت دائره لری غایت فاحش صورتده متفاوتدر . قصدک

دائرہ سی - دلالٹک میلیار ددن برینہده معادل دگلدر . «کل شیء»
 صیغہ سی بوتون موجوداتی شاملدر . سباملکہ سنک ملکی ایسہ، «کل شیء»
 صیغہ سنک احاطہ سنہ نسبتلہ بوتون معناسیلہ صفر در .

کلامدہ کلہ لرک اوز باشلرینہ دلالترینی اساس ایتمک خطا در،
 فاسد در . شو فاسد اساسی اعتبار ایتدکنن صوگ، تخصیص طریقہ لیلہ
 کلامی اصلاح ایتمک حیلہ سیده فاسد اساس اوزرینہ یا شی بر فساد
 بنا ایتمک کبیدر . چونکہ «واوتیت من کل شیء» کبی کلامدہ غیر
 متناهی کثرتی ذکر قیلوبده، صفر کبی بر قلتی ارادہ ایتمک عاقلک
 شأنہ هیچ بر صورتلہ مناسب اولماز، اولیلہ کلامدہ بلاغتدن بر اثر
 بولنماز . «ان الناس کانوا بایاتنا لا یوقنون» کبی جملہ لردہ اللہک
 بویوک آیتلرینہ ایمان ایتمش میلیارد میلیارد انسانلری اہمال ایتمک
 بلاغتکدہ صدقکدہ اقتضاسنہ موافق اولماز .

تخصیص، اصولیونک بیانہ کورہ، عموم صیغہ لرندن قطعیتیده سلب
 ایدر . تخصیص قیلنمش عموم صیغہ لری دلیل اولا بیلمک شرفلرندن دہ
 محروم قالور . اصولیونک «ما من عموم الا وقد خص منه البعض»
 سوزلرینیده اعتبار ایدر ایسہک، شریعت اسلامیدہده قطعی بر دلیل
 بولنماق لازم اولور . شو معذورلرک ہر بری کلہ لرک اوز باشلرینہ
 دلالترینی کلامدہ اساس ایتمک خطیئہ سنندن ناشی اولوب، عاقبت
 التزام قیلنمش بویوک خطیئہ در .

بنم بیانہ کورہ قران کریمک عموملرندہ تخصیص یوقدر . حتی
 قران کریمک «واوتیت من کل شیء» کبی عموملری دہ مخصوص دگلدر .
 کلامک احاطہ سی - مقامنہ کورہ قائلک قصدینہ تابعدر . کلامک دلالتی دہ قائلک
 قصدینہ تابعدر . قائلک قصدی سیاق کلامدن ہر وقت معلوم اولور .
 مثلا: جاہلیت عربلری یاخود انسانیت دنیاسی حلال شیلرک حلال
 منفعتلرک بعضلرینی تحریم ایتمش اولسہ، شو تقدیردہ قران کریمک
 «یا ایہا الدین آمنوا کلوا من طیبات ما رزقناکم واشکروا لله
 ان کنتم ایاہ تعبدون . انما حرم علیکم المیتة والدم ولحم الخنزیر
 وما اهل به لغير الله.» (سورة البقرہ -- ۱۷۲)

« فكلوا مما رزقكم الله حلالا طيبا. واشكروا نعمت الله ان كنتم اياه تعبدون. انما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير. وما اهل لغير الله به. » (سورة النحل - ۱۱۴)

« قل لا اجد في ما اوحى الى محزما على طاعم يطعمه الا ان يكون ميتة او دما مسفوحا او لحم خنزير فانه رجس او فسقا اهل لغير الله به. » (الانعام-۱۴۵) آيت كريمه لرنده حرام شيلري يالكز شو دورت عدده حصر ايتمك بوتون طبيباتك خلاللگنه هم ده طبيباتي تحريمك بطلانته انسانلري ارشاد سياقنده اولور. يعنى « بوتون طبيبات حلالدر؛ يالكز شو دورت حرامدر » معناسنده اولور. اگرده شو آيت كريمه لرنده گي حصر « بوتون خبائث حلالدر. يالكز شو دورت حرامدر » معناسنده قيلنور ايسه، آيت كريمه لرنده افاده قالماز، انتظام قالماز؛ « كلوا من طبيبات ما رزقنا كم. » « فكلوا مما رزقكم الله حلالا طيبا » جمله لرينه نسبتله حصرک هيچ بر مناسبتي بولنماز. « حرام يالكز دورتدر؛ بوتون خبائث، نجاسات، زهرلر حلالدر » ديمک-شارع حکيمک حکمتنه، انسانيتک صحتنه نظافتنده هيچ بر صورتله موافق اولماز. قران كريمک « ويحرم عليهم الخبائث. » - « ولا تبدلوا الخبيث بالطيب. » - « ما كان الله لينر المومنين على ما انتم عليه حتى يميز الخبيث من الطيب. » كبي آيت كريمه لرينده هر جهتله مخالف اولور.

اڭ بويوك اهل علمك قلميله يازلمش همه تفسيرلري، بوتون منهبلك نظرلرينه تاميله آشنا فقيهارك محدثلك همتيله تأليف قيلنمش كتب فقيهلري انسان دقتله مطالعه ايدر ايسه، حصر آيت كريمه لري حقنده شو اوفاق كتابك بر قاچ صحيفه لرنده يازلمش بيانك قيمتي بر آز تقدير قيلنه بيلسه كرك. او قوچيلرك دقتلريني التفاتلريني جلب ايتمك اميديله شو اوچ دورت سطرى يازدم.

قران كريمه حرام طعاملري بيانك هر دفعه سنده اضطرار حكملري ده بيان قيلنمشدر :

۱) انما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل به لغير الله . فمن اضطر غير باغ ولا عاد فلا اثم عليه . ان الله غفور رحيم . (سورة البقره)

۲) فمن اضطر فى مخمصة غير متجانف لاثم فان الله غفور رحيم . (سورة المائدة)

۳) وما لكم الا تأكلوا مما ذكر اسم الله عليه وقد فصل لكم ما حرم عليكم الا ما اضطررتم اليه . (سورة الانعام)

۴) قل لا اجد فى ما اوحى الى محرما على طاعم يطعمه الا ان يكون ميتة او دما مسفوحا او لحم خنزير فانه رجس او فسقا اهل لغير الله به . فمن اضطر غير باغ ولا عاد فان ربك غفور رحيم . (سورة الانعام)

۵) انما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل لغير الله به . فمن اضطر غير باغ ولا عاد فان الله غفور رحيم . (سورة النحل)

شو بش آيت كريمه ده ، حرام طعاملى بيان شوگنده هر دفعه اضطرار حادثهسى ده ، اضطرارک حکمى ده بيان قيلنمشدر .

اضطرار: حلال طعام حلال شراب يوق ساعتلرده آچلقدن تشنه لکدن؛ ياخود غلبهسى نفوذى معلوم قوتک اکراهندن عبارتدر . اضطرار ساعتلرنده ، ضرورت دقيقه لرنده حرمت قالماز؛ حرامک حراملى زائل اولور . «قواعد فقيهه» ده ۲۱-۲۲ قاعده لرده شو مسئله ايضاح قيلندى . فقيهلر شو قاعده يى «ضرورت حرام شيلرى مباح ايندر .»

عباره سيله تعبير ايتمشلر ايسه ده . بن ، قواعد فقيهه ده «ضرورت ساعتلرنده حرمت قالماز» تعبيرينى اختيار ايتدم .

فقيهلرک عبارتده سنده ضرورت ساعتلرنده حرمتک بقاسى متبادر اولوب ، حرمتک زوالنه دلالت ايده بيلور بر تعبير يوقدر . لکن ضرورت ساعتلرنده مباحلق يعنى شارعک مساعدسى نه قدر اهميتلى ايسه ، حرمتک عدم بقاسى ده او قدر مهمدر .

ضرورت ساعتلرنده حرمت البته زائل اولور . چونکه ۳ نچى آيت كريمه ده «وقد فصل لكم ما حرم عليكم الا ما اضطررتم اليه» جمله سنده استثنا تفصيلدن استثنا دگل ، بلکه تحريمندن استثنادر . تفصيلدن

ضرورت ساعتلرنده حرمت البته زائل اولور . چونکه ۳ نچى آيت كريمه ده «وقد فصل لكم ما حرم عليكم الا ما اضطررتم اليه» جمله سنده استثنا تفصيلدن استثنا دگل ، بلکه تحريمندن استثنادر . تفصيلدن

ضرورت ساعتلرنده حرمت البته زائل اولور . چونکه ۳ نچى آيت كريمه ده «وقد فصل لكم ما حرم عليكم الا ما اضطررتم اليه» جمله سنده استثنا تفصيلدن استثنا دگل ، بلکه تحريمندن استثنادر . تفصيلدن

استثنا، بیان یوقلق معناسنده اولوب، افاده سز اولور . استثنا تحریمدن استثنا اولور ایسه، آیت کریمه اضطرار ساعتلرنده حرمتک زوالنه دلالت ایدر .

حرمتک زوالی شارعک حکمتنه ده دها زیاده مناسبدر . آیت کریمه لریک «غفور رحیم» فاصله لری ده حرمتک زوالنه دلالت ایدر . زیرا حاجت قدرینی اباحه ده اصل رحمت وار ایسه، رحمتک کمالی حرمتک زوالیله اولور . بورا ده مغفرت حاجت قدر اکلک گناهلرینی عفو ایتمک معناسنده اولاماز؛ چونکه گناه یوقلق «فلا اثم علیه» جمله سیله اعلان قیلنمشدر . بلکه آچلق ساعتلرنده حاجتدن زیاده اکلک علی العاده احتمالنه کوره، آیت کریمه ده غفور صفتی مسامحه یولیله ذکر قیلنمش اولسه کرک .

اضطرار ساعتلرنده حرامک حرمتیله برابر مفسده سی ده زائل اولور . یعنی علی العاده اکل ایدر ایکن، حرام طعام انسانک بدننه ضرر ویره بیلور ایسه ده، حرام طعام لری اضطرار ساعتلرنده حاجت قدر اکل ایتمک انسانک بدننه ضرر ویرمز . آچلق ساعتلرنده طبیعت ده قوه دافعه زیاده اولور . حرام طعام ده، بر مفسده بولور ایسه، قوه دافعه او مفسده یی دفع ایدر . بوکا کوره اولسه کرک، اضطرار حکملرینی بیانک هر دفعه سنده مغفرت، رحمت صفتلری ذکر قیلنمشدر . گناهلری عفو ایتمک مغفرت اولور ایسه، مفسده لری دفع ایتمک، ضرر لرینی رفع ایتمک البته مغفرت اولور، البته رحمت اولور .

اضطرار حادثه سنک شو حکملرنده بوتون مذاهب فقهیه اتفاق ایتمش ایسه ده، «فمن اضطر غیر باغ ولا عاد» آیت کریمه لرینک تفسیرنده مذاهب فقهیه اختلاف ایتمش .

مالکیلرک، شافعیلرک حنبلیلرک مذهبلرینه کوره، «غیر باغ ولا عاد» جمله سی آیت کریمه ده مذکور فعلدن حال اولوب، اضطرارک قیدیدر . شرعی رخصتله سبب قیلنمش اضطرار مطلق دگلدر، بلکه باغی اولماق، معتدی اولماق شروطیله مقیددر . باغی دگل، معتدی دگل بر انسان مضطر قالور ایسه، اضطرار شرعی رخصتله سبب اولا بیلور . اما بر

انسان قانوندن قاجمقی معناسیله باغی اولور ایسه، یاخود دیگرلرک حقوقلرینه تعدی ایتمک معناسیله عادی اولور ایسه، شو تقدیرلرده اضطرار شرعی رخصتلرک هیچ برینه سبب اولاماز.

رخصت بویوک احسانلر، گوزل نعمتلر. بغی کبی، عدوان کبی معصیتلری بویوک احسانلره گوزل نعمتلره سبب ایتمک شارع حکیمک حکمتنه مناسب دگنلر. بوکا کوره، باغیلرک عادیلرک سفرلریده اضطرارلریده شرعی رخصتلرک هیچ برینه سبب اولاماز. باغی سفرده نمازی قصر ایدهمز، افطار ایدهمز؛ مضطر قالور ایسه، حرام طعاملری اکل ایدهمز.

سفر معصیت اولور ایسه، یاخود مکروه بر غرض ایچون اولمق جهتیه مکروه اولور ایسه، یاخود معقول بر مقصد یوقلق جهتیه لهو اولور ایسه، اویله سفر شرعی رخصتلره سبب اولاماز، احکام سقوطی حقنده عنر اولاماز. اوچ منهب شو مسئلهده اتفاق ایتمشدر.

اما حنفیلرک منهنه کوره، «غیر باغ ولا عاد» جملهسی آیت کریمهده مذکور فعلدن حال اولمایوب، بلکه مقام قرینهسیله معلوم بر فعلدن حالدر. «فمن اضطر فاکل غیر باغ ولا عاد» کبی. شو تقدیرده اضطرار مطلقدر. باغیلرک عاصیلرک اضطرارلریده آیت کریمه لرک اطلاقتنه البته داخل اولور. حرمتی رفع حقنده «وقد فصل لکم ما حرم علیکم الا ما اضطررتم الیه» آیت کریمهسنده اضطرار مطلق ذکر قیلنمشدر. بوکا کوره، شرعی رخصتلره اضطرار هر حالده سبب اولور، هر حالده عنر اولور.

«الا ما اضطررتم الیه» جملهسنده اطلاق - حنفیلرک نظرینی تأیید ایده بیلور. لکن آیت کریمهده تقدیر کبی، حنفی کبی حیللره احتیاج حنفیلرک نظرینی برار جرح ایدر. چونکه تقدیرلره، خارجی اصلالره محتاج اولماقی بلاغتک رکئیدر.

شو ایکی نظر، یعنی اوچ منهبک نظریله حنفیلرک نظری، اصول فقهاک قاعدهلرینه کوره، البته معتبردر. هر انسان هر برینی اختیار ایده بیلور. دلیللرینه رغبت ایدر فقیه ایکی نظرک برینی ترجیح ایده بیلور.

حنفیلرک نظرینی ترجیح ایتمک ممکندر : ۱) باغیلک ، دیهلم ، عسیاندر . عسیان عسیانی ایجاب ایدهمز . باغیلکده انسان مضطر قالور ایسه ، جان صاقلامق فریضهسیله البته حرام طعاملریده اکل ایده بیلور . یوقسه ، انسان اوزینی اوزی تلف ایتمش اولور ایدی . ۲) هلاک سببلرینی اوزندن دفع ایتمک هر حالده واجبدر . باغی ایکن ، عاصی ایکن انسانک اوزرینه مثلا یا آرسلان یا دشمن هجوم ایدر ایسه ، مدافعه البته واجب اولور . آچلق صوسزلق بلیهسیده شوپلهدر . باغی ایکن آچ قالور ایسه ، اکل البته واجب اولور . ۳) باغی عاصی آدم آچ اولوب مضطر قالدقده ، بر انسان طعام ویرور ایسه ، قبول ایتمک جائز بلکه واجب اولور . انسانله انسانک معاملهسی شوپله اولور ایسه ، باغی ایکن ایکن عاصی ایکن آچ قالمش انسانلره شارعک مساعدهسی دها بویوک اولمق لازمدر . آچلقده مضطر قالمش انسانلرک هر برینه هر حالده شارع کریم حرام طعاملرک هر برینی البته مباح ایدر . باغیلک شارعک مساعدهسنه مانع اولاماز .

اوج مذهپک نظرینیده ترجیح ایتمک ممکندر : ۱) آچ قالمش مضطر انسانلره مساعده هر حالده البته مشروعدر . لکن آچ قالمش باغیلره مساعده ایکی طریقله اولور . بری حرام طعاملری حلال ایتمک طریقله ؛ دیگرى اطاعت دائره لرینه دعوت ایدوب ، حلال طعاملری بدل ایتمک طریقله . شارعک حکمتنه ، دولتک مصلحتنه شو صوگ طریق دها زیاده مناسبدر . چونکه اولگی طریقله مساعده باغیلگی اقرار کبی بر شی اولور . شارعک حکمتنه مناسب اولماز . ۲) انسان میته کبی حرام طعاملردن البته نفرت ایدر . آچلق اقتضاسیله حاجت قدرینی اکل ایده بیلور ایسهده ، حاجتدن زیاده البته اکل ایتمز ، یاخود اکل ایدهمز . بوگئا کوره ، «فاکل غیر باغ ولا عاد» جملهسی افادهسز قالور . زیرا میته کبی شیلری اکلده تعدی ایتمک علی العاده ممکن دگلدر . یعنی «غیر باغ ولا عاد» قیدی حنفیلرک رأینه کوره ، فائدهسز اولور .

۳) نظم قران کریم ده «غیر باغ ولا عاد» جملهسی مذکور

فعلدن خالدر . نحو قاعده لرینه كوره ، حال ايله عاملنك اجتماعى البته شرطدر . اگرده «غير باغ ولا عاد» اكل جهتنه صرف قیلنور ايسه ، اجتماع شرطى فائت اولور . چونكه حاجت قدر اكل ايتكدن صوڭ انسانده اضطرار قالماز . حال - عاملى ابطال ايتمش اولور . يعنى نحوڭ مهم قاعدهسنه حنفيلرڭ نظرى مخالفدر .

۴) يوقارىده نقل قیلنمش ايكنچى آيت كريمه ده ، «فمن اضطر فى مخمصة غير متجانف لاثم فان الله غفور رحيم» آيت كريمهسنده گناهلرڭ هيچ برينه ميلك يوقلغى شرط قیلنمشدر . بوڭا كوره ، باغيلرڭ عاصيلرڭ اضطرارلى عذر اولماز . يوقسه ، قران كريمڭ «غير متجانف لاثم كى جملهسى اهمال قیلنمق لازم اولور ايدى .

اضطرار حادثهسنده فقه مذهبلىرى ، دليللىرله برابر ، بوراده نقل ايتك . هر بر مسئلهده فقه نظرلىرى انسان البته حریتله محاكمه ايديه بيلور . مذهب اختلافلى عملده حيرت ايچون اولمايوب ، بلكه فكرلرده حریت ، حیاتده كيشلك ايچون اولور ايسه ، گوزل اولور ، مطلوب اولور . استفاده ايديه بيلور ايسهك ، مذهب اختلافلى البته رحمتدر . عالم اسلاميتده علوم اسلاميه ي احيا ايتمك مطلوب ايسه ، مدون مذهبلىرڭ هر برينى دينى مدرسه لرده تدريس ايتمك البته لازمدر . مدنيت دنياسنك علم حقوقلىرى علوم اجتماعيه لرى آراسنده اسلاميت شريعتنه بر قيمت مطلقه ويردرمك ايچون ده بوتون فقه مذهبلىرى تامميله احاطه ايتمك ، ضبط ايتمك بزه البته لازمدر .

عالم اسلاميت فقيهلرى شو حقيقتى آڭلاسلر ، شو ضرورتى قبول ايتسلر ، يارار ايدى . فقهڭ اولگى مذهبلىرى ، غربك علم حقوقلىرى علوم اجتماعيه لرى غفلت ايدر ايسهك ؛ ياخود بوتون همتمزى غربك حقوقلىرى علوم اجتماعيه لرى حصر ايدر ايسهك ، شريعت اسلاميه بزم المزدن البته ضائع اولور .

انكارم يوق ، عالم اسلاميتده اصلاحات ضروردر ؛ لكن اصلاحاتڭ اڭ مهم اساسلىرى ماضىده آرامق لازم اولور . سلفدن بزه ميراث قالمش بوتون خزينه لرى آرامق بولمق اصلاحاتڭ اڭ اولگى اساسيدر .

ایکھی روبلہ

ایتد

مؤلف ادارہ سی:

Петроградъ, Клинискій, 17, кв. 21.

М. Вигъеву.